

Helsinki 23.9.2008

Opetusministeriölle

Pyydettynä lausuntona *luonnoksesta hallituksen esitykseksi uudeksi yliopistolainsäädännöksi* **Tieteellisten seurain valtuuskunta** esittää kunnioittavasti seuraavan.

Yleisnäkemyksenä Tieteellisten seurain valtuuskunta katsoo yliopistolainsäädännön uudistamisesityksen olevan hyvin perusteltu. Uusi laki vastaa yliopistojen tieteellisen tutkimustoiminnan ja siihen perustuvan ylimmän opetuksen ajankohtaiseen kehittämistarpeeseen ja lisää yliopistojen ja yhteiskunnan välistä vuorovaikutusta. Samalla se aloittaa maamme yliopistolaitoksen välttämättömän rakenteellisen kehittämisen. Tieteellisten seurain valtuuskunta pitää kuitenkin tärkeänä, että lakia edelleen valmistettaessa kiinnitetään huomiota muutamiin seikkoihin.

Ensinnäkin lakiluonnoksen termit ovat valtuuskunnan mielestä osin epäselviä, kun keskeisiä termejä ei ole määrittely. Laissa tai sen perusteluissa olisi tarkemmin määriteltävä, mikä on yliopisto ja mikä on korkeakoulu. Samalla kun yliopistolaki käännetään ruotsin kielelle ja yliopistoja koskeville termeille määritellään ruotsinkieliset vastineet, sopisi hyvin kansainvälistyvälle aikakaudellemme, että myös käytettävistä englanninkielisistä nimityksistä sovittaisiin. Lisäksi tutkinnot on määriteltävä laissa epäselvästi. Lainsäädännössä pitäisi selkeästi määritellä yliopistojen antamien tutkintojen yleisnimet; alempi ja ylempi korkeakoulututkinto eivät ilmaise riittäväällä tarkkuudella yliopistotutkinnon luonnetta.

Jos valtion viroista luovutaan, yliopiston hallituksen ja henkilökunnan vastuut tulevat myös uuteen valoon. Hallituksen taloudellinen vastuu on lakiluonnoksessa selvästi määritelty. Toisaalta muun henkilökunnan vastuuta tehtäviensä hoidosta ei ole määritelty.

Yliopistojen henkilöstön kelpoisuusehtojen täsmällinen määrittely helpottaisi yliopistojen laadun vertailtavuutta.

14 § Hallitus

Yliopiston toiminnan tuloksiin ja toimintaan oleellisesti kuuluvasta laadunvarmistuksesta huolehtiminen tulisi lisätä hallituksen tehtäviin. Yliopiston toiminnan tuloksissa laatu on vähintäänkin yhtä tärkeä kuin määrä. Nykyisin toiminnan laadun varmistukselle ei ole määritelty hallinnollista vastuunkantajaa, vaikka laatu on näkyvästi esillä 44 §:ssä ja 81 §:ssä. Tehtäviin tulisi siis lisätä hallituksen tehtäväksi huolehtia yliopiston toiminnan tulosten laadun varmistamisesta ja laadun valvonnasta.

15 § Hallituksen kokoonpano

Lakiehdotuksen mukaan ”Hallituksen jäsenenä ei voi olla yliopiston rehtori, vararehtori, tiedekunnan tai muun välittömästi hallituksen alaisuudessa olevan yksikön tai laitoksen johtaja eikä yliopistokollegion jäsen tai varajäsen taikka valtuutettu.”

Sana laitos on tarpeeton sinällään ja myös siksi ettei sitä mainita 24 §:ssä.

Muotoilun tulisi siis olla seuraava: Hallituksen jäsenenä ei voi olla yliopiston rehtori, vararehtori, tiedekunnan tai muun välittömästi hallituksen alaisuudessa olevan yksikön johtaja eikä yliopistokollegion jäsen tai varajäsen taikka valtuutettu.

29 § Henkilöstön palvelusuhde

Tutkijanuran houkuttelevuuden takaamiseksi voitaisiin pohtia, olisiko mahdollista kehittää suomalainen malli yhdysvaltalaisesta tenure track -urapolusta.

30 § Professorin tehtävät, valinta ja arvonimi

Lause, jossa puhutaan hakijoiden kelpoisuudesta, pitäisi kuulua: ”Professorin tehtävään asetettaessa on pyydettävä asiantuntijalausunnot.” Lain perusteluissa tarkoitetaan tätä, mutta lakiteksti jättää asian avoimeksi kutsumenettelyn osalta.

32 § Opiskelijaksi ottaminen

Lausunnonantajia pyydetään esittämään ehdotuksia keinoista, joilla opiskelijoiden siirtymistä toiselta asteelta yliopisto-opintoihin voitaisiin nopeuttaa. Valtuuskunta katsoo, että nykyisiin sisäänpääsykokeisiin perustuva opiskelijavalinta suosii aiempina vuosina lukiosta valmistuneita ylioppilaita, koska uudet ylioppilaat eivät ehdi valmistautua kokeisiin. Kun saman vuoden ylioppilaita ei yhdenvertaisuuden takia voi suosia, keinoksi jää painottaa sisäänotossa koulumenestystä ja ylioppilastodistusta sekä kehittää valintakokeita sellaisiksi, että ne testaavat yleistä lahjakkuutta ja koulukurssien hallintaa.

33 § Kelpoisuus korkeakoulututkintoihin johtaviin opintoihin

Ylempi ammattikorkeakoulututkinto ei sisällä sellaisia tutkimuksellisia opintoja, että se sellaisenaan antaisi valmiudet tieteellisiin ja taiteellisiin jatko-opintoihin. Lisäksi ammatillisen jatkotutkinnon luonne tulisi määritellä siten, ettei se aiheuta sekaannusta.

Valtuuskunta pitää hyvänä dosentin viroista luopumista siten, että yliopistot saavat oikeuden myöntää dosentin arvonimiä. Valtuuskunnan mielestä olisi kuitenkin hyvä, että siirtymäsäännökset määritellään jollain tavalla.

Yliopistojen voimavarat

Koko yliopistolakiuudistuksen läpiviemisen kannalta on ratkaisevan tärkeää, että yliopistojen resursseista huolehditaan ja kustannustason nousu otetaan huomioon. Yliopistojen resurssoinnin riittävyys ja ennustettavuus ovat yliopistolaitoksen uudistuksen ja kehittämisen edellytys.

Tieteellisten seurain valtuuskunnan puolesta

Ilkka Niiniluoto
puheenjohtaja

Aura Korppi-Tommola
sihteeri